

ROZHOVOR: Na výročie SLAKu na Slovensku nákaza aj na Cypre

Rok po potvrdení prvého prípadu SLAK na Slovensku zažívajú dramatickú situáciu aj chovatelia na Cypre. V ohrození sú státisíce zvierat tohto ostrovného štátu. V rozhovore s ústredným riaditeľom Štátnej veterinárnej a potravinovej správy SR Martinom Chudým sme sa bavili aj o tejto téme.

- **V týchto dňoch si pripomíname prvý rok od potvrdenia prvého prípadu slintačky a krívačky na Slovensku. Ako sa spätne pozeráte na jedno z najdramatickejších období chovu zvierat na Slovensku?**

Áno, máte pravdu. Je to ročné výročie tejto nákazy po mnohých, mnohých rokoch, lebo vieme všetci, že naposledy krajina bojovala s nákazou v 70. rokoch minulého storočia. No a tá výzva bola veľká pre všetkých. Bola to výzva pre veterinárnych lekárov, celú veterinárnu pospolitosť, či boli úradní veterinári lekári alebo súkromní veterinári lekári. A bola samozrejme aj pre všetkých chovateľov, ale aj pre verejnosť. Pretože porozumieť tomu, čo sa v podstate dialo, sme sa museli naučiť všetci. Niektorí sa učili viac, niektorí sa učili menej, ale zareagovať sme museli veľmi promptne a pri spätnom hodnotení sme zareagovali veľmi správne. Pretože behom niekoľkých týždňov pri spolupráci všetkých zložiek, ktoré boli do likvidácie ohnisk zainteresované, sa nám podarilo riziko opätovnej nákazy znížiť. Následne sme sa pustili do náročného procesu, výsledkom ktorého bolo, že Slovensko mohlo byť nanovo uznané ako krajina bez výskytu SLAKu.

- **Boj s touto nákazou bol plný emócií a mediálnej pozornosti. Dnes niečo podobné a určite oveľa dramatickejšie zažívajú aj chovatelia na Cypre, kde aktuálne bojujú s nákazou slintačka a krívačka.**

U nás to bolo skutočne obdobie plné emócií. Aj keď niektoré rozhodnutia boli nepopulárne, museli sme ich vykonať, ak sme chceli ochrániť produkciu na Slovensku. Čas dal za pravdu, že jedine takýto

spôsob je veľmi účinný v boji s nákazou, pretože musíte byť pred tým vírusom vpredu, nie ten vírus dobiehať. Keď teraz hodnotím ako expert, ktorý mohol byť na Cypre, to, čo sa deje na Cypre, je skutočne mimoriadne dramatické.

- **Ako vyzerá aktuálna situácia na Cypre?**

Momentálne informácie, ktoré mám, hovoria o tom, že krajina bojuje so 40 ohniskami. Ohrozených je približne 400 tisíc oviec a kôz, 200 tisíc kusov hovädzieho dobytku a asi pol milióna kusov ošípaných. Obrovský problém, ktorý môže vážne narušiť chovy zvierat a poľnohospodársku produkciu v krajine vrátane exportu do zahraničia.

Predpokladám, že ide o mimoriadnu situáciu aj z pohľadu logistiky. Extrémne náročné je nielen nákazu a nové ohniská identifikovať, ale aj určiť, čo sa bude robiť s rizikovými chovmi a zvieratami, ako sa bude riešiť vakcinácia, ako sa bude zisťovať, ktoré chovy sú nakazené a ktoré nie. A ten dopad na sektor a celkovo na sektor chovu hospodárskych zvierat na tomto ostrove je a bude samozrejme enormný.

- **Vráťme sa v rozhovore ešte rok dozadu, kedy boli aj polemiky o pôvode nákazy slintačka a krívačka na Slovensku.**

Môžem dnes zodpovedne potvrdiť, že na základe výsledkov vyšetrení skutočne nákaza prišla z Maďarska, čiže nebolo to Slovensko, určite nie, ktoré malo prvú nákazu. A čo je veľmi dôležité, odhalili sme všetky ohniská potvrdenými analýzami expertov, ako aj cez referenčné laboratória. A ďalej bolo veľmi ocenené na medzinárodných fórach, aký sme zaviedli systém vyšetrovania zvierat. Posudzovali sme 10 tisíce vzoriek, ktoré boli vyšetované nielen v oblasti, kde sa nákaza vyskytla, ale aj na celom území Slovenska pri premiestňovaní zvierat. Koncom októbra nás potom Medzinárodný úrad pre nákazy opätovne uznal ako krajinu bez výskytu SLAK.

Ja pevne verím, že táto nákaza sa tu už nikdy neobjaví, ale, samozrejme, v prvom rade ide o to, aby chovatelia a celkovo verejnosť dodržiavala pravidlá hry. Biologické opatrenia na ochranu chovov sú kľúčové: dezinfekcia vozidiel, dezinfekcia náradia, nákupy certifikovaného krmiva, nákupy slamy, všetko len zo zdrojov, ktoré sú garantované. Ďalej sú to samozrejme nákupy zvierat, premiestňovanie zvierat, nevytvárať kontaktné chovy.

- **Každá kríza nás niečo naučí. Aké ponaučenie je podľa Vás pre Slovensko z tejto krízy, zo slintačky a krývačky?**

Nemyslím si a určite som sa tak už vyjadril niekoľkokrát, že sme niečo robili, čo by sme nemali robiť. Robili sme všetko, čo bolo treba. Možno dnes by sme trochu inak reagovali z pohľadu logistiky. Vždy treba konať rýchlo, mať vakcínu k dispozícii, ktorá je na ten kmeň toho vírusu, ktorý sa šíri. Pracovali sme na vytvorení rôznych tímov veterinárov, ktorí mapovali situáciu v teréne a zasahovali tam, kde to bolo nutné. Niekoľko tímov som mal na štátnej veterinárnej správe, kde boli úradní veterinárni lekári. Chodili sme do chovov, do malých chovov, do veľkých chovov, odoberali sa vzorky. Čiže celkovo sme vytvorili komplex systému, ktorý vyžadoval maximálnych odborníkov. Skutočne to bola veľmi náročná, časovo, fyzicky, psychicky a aj finančne náročná práca.

- **Čo odporúčate chovateľom rok po potvrdení prvého prípadu SLAK na Slovensku, no aj v situácii, keď Cyprus bojuje s rovnakou nákazou práve teraz?**

Alfou a omegou je biosecurity, dodržiavanie pravidiel. Čiže jednoducho toto stále už musí byť našou trvalou zásadou - biosecurity na farmách. Snažiť sa okolie farmy mať určitým spôsobom oplotené, aby do ich priestoru nikto nepovolaný nevstupoval. Toto sú základné princípy, ktoré potrebujeme, aby fungovali. Pred časom som mal telefonát od chovateľa, ktorý sa pýtal, dokedy treba dodržiavať biosecurity. Moja odpoveď bola jednoznačná. Stále. A treba ich zväčšovať, zlepšovať. Lebo tak znížujete riziko prípadného zavlečenia vírusu medzi zvieratá.

- **Na záver otázka - čo odporúčate cestovateľom na Cyprus? Aké zásady majú dodržiavať, aby nezvýšili riziko prenosu vírusu z ostrova na pevninu?**

Áno, je momentálne boom cestovania aj z Bratislavy aj smerom na Cyprus. Preto chcem všetkých veľmi pekne poprosiť, aby boli obozretní a vyhýbali sa kontaktu so zvieratami, aby absolútne nevstupovali do žiadnych chovov. Predpokladám, že majú vybrané apartmány, majú vybrané hotely. Toto by malo byť, samozrejme, bezpečné. No a vždy je tu aj určité riziko možného zavlečenia nákazy aj prostredníctvom tepelne nespracovaných produktov. Takže apelujem na obozretnosť,

informovanosť a dodržiavanie hygieny vrátane dezinfekcie rúk, odevu a obuvi.

Ďakujem za rozhovor.